Malmö stad
Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

Datum
2026-11-17
Vår referens
Tilde Tibblin
Planeringssekreterare
tilde.tibblin@malmo.se

Avslut av samarbete kring nyttjande av lokaler med föreningarna Pensionärernas riksorganisation, PRO och SPF Seniorerna

HVO-2026-7858

Sammanfattning

Malmö stad har sedan tidigt 1990-tal bekostat lokaler till samorganisationerna för Pensionärernas riksorganisation (PRO) och SPF Seniorerna i Malmö i en form av samarbete. Lokalerna har använts både för verksamhet riktat till föreningarnas respektive medlemmar och i viss mån till alla seniora Malmöbor. En extern granskning har genomförts kring det stöd som de kostnadsfria lokalerna innebär. Granskningens slutsatser är att stödet strider mot både lagstiftning och kommunens egna regler och riktlinjer, åtgärder krävs därför. Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen föreslår att nämnden avslutar det samarbete kring nyttjande av lokaler som finns från och med den 1 december 2027 och att föreningarna därefter inte självständigt får nyttja lokalerna. Förvaltningen föreslår också nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för (fortsatt) samverkan med idéburen sektor samt om hyresavtalen för lokalerna ska sägas upp med fastighetsägarna.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden säger upp avtalen med PRO Malmö om nyttjande av lokalen på Porslinsgatan 3 från och med 1 december 2027 och att föreningen därefter inte självständigt får nyttja lokalen.
2. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden säger upp avtalen med SPF Seniorerna Malmö kriom nyttjande av lokalen på Baltzarsgatan 1 från och med 1 december 2027 och att föreningen därefter inte självständigt får nyttja lokalen.
3. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för hur nämndens samarbete med idéburen sektor ska se ut framöver och återkomma med förslag senast juni 2027.

4. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att ta ställning till om lokalerna fortsatt ska användas av förvaltningen eller sägas upp samt att verkställa eventuell uppsägning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse HVON 2026-11-27 Avslut av samarbete med föreningar - justering efter arbetsutskottet

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2026-11-17
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2026-11-27

Beslutet skickas till

PRO Malmö
SPF Seniorerna Malmö

Ärendet

Bakgrund

Malmö stad har, genom hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och dessförinnan stadsområdesnämnder, stadsdelsnämnder och kommunstyrelsen, sedan tidigt 1990-tal bekostat lokaler till samorganisationerna för Pensionärernas riksorganisation, PRO och SPF Seniorerna i Malmö (nedan kallade PRO och SPF). Nämnden står för samtliga hyreskostnader för båda lokalerna. Detta kallas för samarbete med föreningarna, men utgör en form av föreningsstöd.

Det finns lite dokumenterat från tiden då samarbetena kring lokalerna inleddes. Varken förvaltningen eller föreningarna har kunnat hitta några överenskommelser eller avtal med undantag för ett samarbetsavtal med SPF för perioden 1998-10-01 – 2001-09-30. Finansieringen kom ursprungligen från kommunstyrelsen, och har senare övergått till Stadsdelsnämnd Centrum, Stadsområdesnämnd Norr och hälsa-, vård- och omsorgsnämnden.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har inte behandlat dessa samarbeten specifikt. Stöd till idéburen sektor har dock behandlats ett antal gånger sedan den 1 maj 2017 då nämnden bildades. I en tjänsteskrivelse från 2019 (HVO-2018-980) konstaterar förvaltningen: ”Förvaltningen anser att en samverkansmodell för denna typ av samarbetsavtal/överenskommelser behöver utvecklas i syfte att skapa en mer rättssäker och likvärdig hantering. De avtal som reglerar nuvarande samarbeten är förlegade och saknas i vissa fall helt. Detta behöver åtgärdas snarast. I dagsläget är det även svårt att bedöma resultatet av ett samarbete eller att skapa effektiva arbetssätt. Vidare behövs mer transparens för att möjliggöra samverkan med andra pensionärsorganisationer eller föreningar vars syfte ligger i linje med hälsa-, vård- och omsorgsnämndens uppdrag och

som har önskemål om samverkan i enlighet med nämndsmål 7.” Bland andra samarbetena med PRO och SPF avsågs här.

Nämndens beslut den 17 december 2019 var bland andra: ”Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att utreda och ta fram förslag på samverkansformer mellan hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och idéburen sektor för återrapportering till nämnden.” Den återrapporteringen handlade om att införa samverkansmodellen idéburet offentligt partnerskap. Några nya avtal med PRO och SPF togs inte fram. Samarbetet intensifierades något genom att förvaltningen säkerställde fler aktiviteter öppna för alla, inte bara medlemmar, i lokalerna. Lokalerna fortsatte dock att främst nyttjas av föreningarna själva.

Sedan 2020 har lokalerna årligen nämnts i nämndens lokalbehovsplaner.

Föreningarna
Båda föreningarna är partipolitiskt och religiöst obundna ideella föreningar och utgör centrala samorganisationer för lokala medlemsföreningar inom Malmö stad. Föreningarna är i sin tur del av större rikstäckande organisationer.

Den organisation som PRO tillhör är en intresseorganisation för pensionärer och verkar under de stadgar som riksorganisationen antagit. Enligt stadgarna består organisationens uppgifter bland annat i att erbjuda bildning och kultur samt utgöra en mötesplats för gemenskap, samvaro och social sammanhållning för pensionärer. Organisationen ska vara opinionsbildande och pensionärernas intressen ska tillvaratas samt inflytande ökas. PROs samorganisation i Malmö har 2026 fått 261 000 kronor i verksamhetsstöd samt lönebidrag om 39 995 kronor (endast för kvartal 1 och 2) från fritidsnämnden i Malmö stad.

SPF har till uppgift att biträda sina elva medlemsföreningar inom Malmö stad i deras arbete, söka och bevaka kommunala anslag, fungera som remissinstans i äldrefrågor, utse representanter i Kommunala pensionärsrådet och ansvara för SPF:s lokal. Föreningen ingår i en rikstäckande organisation vars syfte är att tillvarata äldres sociala och ekonomiska intressen samt bedriva lokalt, regionalt och nationellt påverkansarbete. SPFs samorganisation i Malmö har 2026 fått 261 000 kronor i verksamhetsstöd samt lönebidrag 56 524 kronor (kvartal 1–3) från fritidsnämnden i Malmö stad.

Lokalerna
Båda lokalerna hyrs av hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen som tar emot och betalar fakturorna från fastighetsägarna. Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen har ingen verksamhet i lokalerna, utan all verksamhet bedrivs av respektive förening som också i viss mån hyr ut i andra hand till andra föreningar.

PRO:s lokala samorganisation bedriver verksamhet i lokal på Porslinsgatan 3 i Malmö. Lokalen är 329 kvadratmeter stor och utgörs av mötesrum i olika storlekar, enklare kök och datorsal. Hyran är 590 000 kronor 2027. Lokalen hyrs av fastighetsägaren ABF Malmö och nuvarande hyresavtal löper till och med 2029-06-30. Eventuell uppsägning av avtalet ska ske senast 2028-09-30. I ett tilläggsavtal med ABF Malmö ges sedan 2021 ABF och deras samarbetspartners rätt att disponera lokalerna utanför kontorstider efter 18.00 helgfria vardagar och på helger. PRO anger på sin hemsida att de i sin tur lånar ut lokalerna kostnadsfritt till medlemsföreningar inom PRO och att externa organisationer, företag och andra intressenter kan hyra lokalerna till en mindre kostnad.

SPF Seniorernas lokala samorganisation bedriver verksamhet i lokal på Baltzarsgatan 1 i Malmö. Lokalen är 350 kvadratmeter stor och utgörs av samlingslokal, mötesrum och enklare kök. Hyran är 470 000 kronor 2027. Lokalen hyrs av bostadsrättsföreningen Rundelen och nuvarande hyresavtal löper till och med 2028-09-30. Eventuell uppsägning ska ske senast 2027-12-30. Lokala SPF-föreningar och externa föreningar kan hyra lokalerna.

Samarbetet med föreningarna
Det samarbete som finns är att båda föreningarna erbjuder aktiviteter öppna för alla seniora Malmöbor utan krav på medlemskap. PRO bjuder på fika i samband med aktivitet en gång per månad med begränsat antal platser som kräver föranmälan. SPF erbjuder café en gång i veckan och med tillhörande aktivitet två gånger i månaden. Aktiviteten kräver föranmälan.

Förvaltningens bedömning om stödet till föreningarna

Det fria disponerandet av lokalerna utgör ett stöd till idéburen sektor som därmed omgärdas av både lagstiftning och kommuninterna regler och riktlinjer för stöd till idéburen sektor.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens bedömning utgår från en extern granskning av samarbetet. Bedömningen är att det nuvarande stödet bland annat strider mot målsättningen om god ekonomisk hushållning och likställighetsprincipen i kommunallagen samt objektivitetsprincipen i förvaltningslagen. Det bryter också mot kommunfullmäktiges regler och riktlinjer genom bristande öppenhet och tydlighet kring stödet samt bristande likabehandling av föreningar.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens övriga samarbete med idéburen sektor

Tidigare beslut i hälsa-, vård- och omsorgsnämnden om stöd till idéburen sektor
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har sedan den bildades 1 maj 2017 givit stöd till idéburen sektor på olika sätt. Det har funnits föreningsbidrag i olika former och

nämnden har haft två stycken idéburna offentliga partnerskap. De beslut av nämnden som just nu gäller är:

- Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens riktlinjer för uthyrning av lokaler i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen. (HVON 2024-03-21, HVO-2024-862). Riktlinjerna reglerar under vilka förutsättningar lokaler lånas och hyrs ut till föreningar.

- Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ska aktivt verka för ett ökat samarbete med den idéburna sektorn. (HVON 2020-10-28, HVO-2020-2328).

- Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden fortsätter att inkludera fler avtal om idéburet offentligt partnerskap (IOP) som en möjlig samverkansform med idéburen sektor inom områdena ofrivillig ensamhet, kost, hälsa, friskvård och kultur. (HVON 20222-10-27, HVO-2022-4249).

Nämnden har förutom ovanstående inga andra egna regler och riktlinjer kring stöd till idéburen sektor.

Annat aktuellt samarbete med idéburen sektor
Förvaltningen samarbetar med ett antal organisationer kring mötesplatser och aktiviteter. Inga bidrag ges dock till någon av dessa organisationer. I mötesplatsernas tidning och programblad ”Vi tillsammans” presenteras aktiviteter som äger rum på vissa föreningars mötesplatser. Deltagande i de aktiviteterna kräver inget medlemskap i föreningen i fråga. Följande organisationer, förutom PRO och SPF, har mötesplatserna samarbete med:

- ABF (Arbetarnas Bildningsförbund)
- FIFH Malmö Parasport
- Malmö Bouleallians
- Medborgarskolan
- NBV (Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet)
- RF-SISU (Riksidrottsförbundet/SISU Idrottsutbildarna)
- RFSL Malmö (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter)
- Stiftelsen skånska landskap
- Studiefrämjande

- Studieförbundet Vuxenskolan
- Svenska Röda korset Malmökretsen
- Winnet.

Förvaltningens förslag till beslut

Det står klart efter den genomförda granskningen av hälsa-, vård- och omsorgsnämndens stöd till PRO och SPF att förvaltningen, och nämnden, inte hanterat stödet på ett korrekt eller rättssäkert sätt. Detta bekräftas av den genomförda externa granskningen av stödet. Förvaltningen konstaterar att åtgärder behöver vidtas med anledning av detta.

Även om det inte gått att hitta dokumenterade beslut finns det ändå tillräckligt med underlag för att veta att ärendet tidigare hanterats på politisk nivå. Därför ska ärendet, och åtgärderna, behandlas av hälsa-, vård- och omsorgsnämnden.

Avsluta samarbetet

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen föreslår nämnden att avsluta samarbetet. Det finns inga skriftliga avtal mellan förvaltningen och föreningarna. Genom att under lång tid betala hyran för lokalerna och låta föreningarna nyttja lokalerna utan större motprestation kan det dock anses vara konkludenta nyttjandeavtal mellan förvaltningen och föreningarna.

Ett avslutat samarbete innebär en uppsägning av de konkludenta avtalen och att föreningarna ska lämna lokalerna innan uppsägningstidens slut. Dialog kan ske med förvaltningen om det finns frågetecken kring lokalernas skick vid avflyttning och frågor om inventarier.

Eftersom det inte finns något skriftligt avtal mellan hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och respektive förening är det heller inte reglerat vilken uppsägningstid som gäller. Det gamla samarbetsavtal som gällde med SPF mellan 1998 och 2001 reglerade uppsägningstiden till 12 månader. Förvaltningen bedömer inte att detta avtal gäller längre. Med tanke på den långa tid som föreningarna har disponerat lokalerna, och att planering för aktiviteter inför 2027 troligen redan påbörjats föreslår hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen att uppsägningstiden för dessa samarbeten ändå ska vara 12 månader. Det innebär att hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen föreslår:

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden säger upp avtalet med PRO Malmö om nyttjande av lokalen på Porslinsgatan 3 från och med 1 december 2027 och att föreningen därefter inte självständigt får nyttja lokalen.

2. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden säger upp avtalet med SPF Seniorerna Malmö kriom nyttjande av lokalen på Baltzarsgatan 1 från och med 1 december 2027 och att föreningen därefter inte självständigt får nyttja lokalen.

Uppdrag till förvaltningen

En ny socialtjänstlag trädde i kraft den 1 juli 2025. En ny organisering av hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen genomförs den 1 februari 2027 där en ny avdelning får ett ännu tydligare fokus på förebyggande arbete och mer tillgänglig socialtjänst. Det kan vara aktuellt för idéburen sektor att komplettera förvaltningen i detta viktiga arbete. Förvaltningen behöver dock under 2027 parallellt formera den nya avdelningen och dess uppdrag och utreda och eventuellt ta fram förslag på om och hur nämnden ska ge stöd till idéburen sektor. Dessutom har funktionsstödsförvaltningen signalerat att den vill se förändringar kring den handläggning av organisationsbidrag som funktionsstödsförvaltningen utför för bidrag till föreningar med inriktning på hälsa-, vård- och omsorgsnämndens målgrupper.

Förvaltningen föreslår:

3. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för hur nämndens samarbete med idéburen sektor ska se ut framöver och återkomma med förslag senast juni 2027.

Viktiga frågor att ta med i det uppdraget blir:

- På vilket sätt kan idéburen sektor komplettera nämndens arbete för att uppfylla kraven i socialtjänstlagen?
- Vad är syftet med eventuellt stöd till idéburen sektor?
- Vilka former av stöd är aktuellt att ge? Idéburet offentligt partnerskap? Organisationsbidrag? Utlån av lokaler? Annat?

I uppdraget ingår att ta fram eventuella riktlinjer för stöd till idéburen sektor för beslut i nämnden. Riktlinjen ska följa kommunfullmäktiges beslutade regler och riktlinjer.

När samarbetet med föreningarna avslutas står förvaltningen fortsatt med hyresavtal för de två lokalerna på Porslinsgatan 3 och Baltzarsgatan 1. Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen föreslår därför:

4. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att ta ställning till om lokalerna fortsatt ska användas av förvaltningen eller sägas upp samt att verkställa eventuell uppsägning.

I arbetet ingår också att se över villkoren för ABFs nyttjande av lokalerna på Porslinsgatan 3.

Ansvariga

Carl Bexelius Avdelningschef